

a bodza szőlőkaró aránylag mégis nem sokkal olcsóbban fizette-tik, a mennyiben az ugyanoly mennyiségű karóhoz szükséges 100—120 köbláb tartalmu nyersfa tőára 8 frtot, s a karók előállítása, figyelemmel arra, hogy csak szétszórva metszhetők, 5 frtot, 1.000 darabnak vétára tehát szinte 13 frtot tesz, a tölgy hasított szőlőkarók áránál tehát csak 2 frt 50 kr, egész 4 frttal kisebb.

Magától értetik végre, hogy a bodza szőlőkaró nem bir-hat a tartósság oly mérvével, mint a tölgykaró; az e részben nyert tapasztalatok szerint azonban az utóbbihoz mégis igen közel áll, s kell is, hogy álljon, ha az érette fizetett árt a vevők nem sokalják; annyi bizonyos, hogy a hasított tölgyfakaró ellenében egy részben előnye is van, a mennyiben a vetemülésnek kevésbé van alávetve, mint a tölgykaró. Nagyban véve a bodzafa szőlőkaró használati értéke a tölgyfá-ból hasítottnak $\frac{2}{3}$ -ára tehető.

Közli: *Herger János*,
m. k. főerdőmester.

A magyar- és gácsországi határon felmerült szú-pusztítás.

Alulirott kir. erdőmester a magyar- és gácsországi határon fekvő erdőségekben elterjedt szú-rovar pusztításainak megvizsgálása és az az ellen fogamatba veendő óvintézkedések javaslatba hozatala céljából a m. k. földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium folyó évi 2375. és 8502. s a lajtántuli cs. kir. földmivelési ministerium folyó évi február 27. 2386. számu intézményeivel alakított szakbizottságban előterjesztett jelentését, miután az az erdészeti szakközönséget kétséggel kívül érdekelheti, következőkben kívánja megismertetni.

A szakbizottság, melynek tagjai a lajtántuli cs. k. földmivelési ministerium részéről Lettner Gusztáv gácsországi cs. k. erdőfelügyelő és Mikolás Károly bolechovi cs. k. erdőmester voltak, folyó évi június 15-én történt megalakulásától kezdve, bezárólag július 8-ig terjedő időközben szemügyre vette a megvizsgálásra kitűzött területeket, u. m. a körösmezői és királymezői m. kir. kincstári erdőkerületet, és az ezekkel határos Gácsországban fekvő Nádorna és Szolotvina magán-uradalmi erdőkerületeket, és a szerzett tapasztalatokat a szú-rovar keletkezéséről, szétterjeszkedéséről hiven feljegyezvén, ennek alapján a rovar kiirtására célzó óvintézkedések iránt az alábbi megállapodásra jutott.

Hogy a tényállás könnyebben felfogható legyen, alulirott szükségesnek véli mindenekelőtt a kérdésben forgó erdőket röviden leírni, s ezután a bizottság közös működésének eredményét a következő négy pontozat szerint összefoglalni, u. m.:

I. A bejárt erdők jelenlegi állapotának ábrázolása.

II. A szú-rovar szétterjedésének indoka és jelenlegi állapota.

III. A szú-rovar kiirtására célzó óvintézkedések előadása és

IV. költségvetés a szú-rovar kipusztításáról.

I. A bejárt erdők jelenlegi állapotának ábrázolása. Azon erdőterület, a melyre a bizottság tevékenysége kiterjedt, a Kárpátok főgerinczének mindkét oldalán terül el, s összefüggő erdőtestet képez, mely csakis a magaslatokon lévő havasi legelők és köhalmazok által szakittatik meg.

A magas fekvésnek megfelelőleg a luczfenyő az uralkodó fánem, mely tiszta állabokban a Fekete-Tisza, Taracz, Pruth, Fehér- és Fekete-Bisztricza nevű folyók forrásainak környékét s alantabban azok fő- és mellék-völgyeit uralja.

Ezen hegyi erdőket a m. k. kincstár rahói és királymezei erdőhivatalaihoz tartozó Lázescsina, Szvidovecz, Tiscsora, Királymező, Brusztura és Mokra erdőgondnokságok 93.000 hold,

a nádvornai uradalomhoz tartozó Jablonicza, Tátárov, Mikuliczyn, Zjelnicza, Zjelona, Holodistje, Chrepelov, Douzinecz, Szalatruk és Rafailova pagonyok összesen 131.000 hold, és végül a szolotvinai uradalomhoz tartozó pagonyok Manyava, Roszulna, Jablonka és Huta 30.000 hold kiterjedésű luczfenyvesek képezik.

Ezen erdőkerületek bejárása alkalmával a bizottság a Perechinczki görög-keleti érsekség birtokához tartozó Felső-Lomnicza-völgy erdeit is megsejmelte, és ily módon megvizsgáltattak mindazon erdőterületek, melyek a Hoverlától, Gorgán, Szevula, Popadja havasig húzódó hegyhát éjszak és dél felé hajló lejtőit képezik.

Tekintettel a talajra, égaljra és fekvésre, a magyar déli oldalak bujább és változatosabb növényzete, szemben a gács éjszaki oldal virányával, szelidebb éghajlatra következtet, mindazonáltal ezen különbség a fatenyészetre nem bír oly lényeges befolyással. A talaj a Kárpátokon innen és túl egyenlő jószágú öserejű. A fekvés, nem tekintve a magyar hegység gyakori meredekségét, az erdőtenyésztésre mindkét oldalon egyenlően kedvező.

Feltűnőbbek azonban azon különbségek, melyeket az emberi befolyás ezen már a természettől oly gazdagon megáldott mindkét országbeli erdőkben idézett elő.

Visszamenve a jelenlegi forda kezdetére, látható, hogy úgy a magyar-, mint a gácsországi erdőkben az első vágás, addig, míg rendszeres kezelésben nem részesültek, őserdőben történt. A rendszeres vágatások a hegyi őserdőkben a folyó század második tizedében, a magyar erdőkben pedig a múlt század nyolczadik tizedében kezdetek meg.

Gácsországban az őserdők tarolása a fakelendőségi viszonyok előnytelen volta mellett nem tarthatott lépést az őserdők növekvési menetével, a magyar erdőkben azonban inkább haladhatott előre.

A nádvornai uradalom 1845-ig, a szolotvinai pedig 1869-ik évig állami birtok volt, s csak ezután került eladás útján magánosok birtokába.

Az állambirtoklás korszakában a magaslatokon fekvő, közönséges jármű által könnyen megközelíthető erdők szállaltattak. Minthogy a szállalás csakis bizonyos fanemre szorítkozott, a még mindig sűrűn maradt, nagyrészt tulérett fák alatt egészséges utónövedéket, s így új állabokat létesíteni nem sikerült. A mint a nevezett erdők magán-kézre kerültek, úgy azonnal a legszükségesebb szállítási eszközökről s a fa megfelelő feldolgozásáról is gondoskodtak. Mindezek daczára az előbbi időkben az összehalmozódott fakészletet teljesen kihasználni nem volt lehetséges, valamint a kihasznált állabok újbolítására sem fordítottak a szükséges figyelem, mivel a vágásokat csupán az értékesíthető fa termelése mellett, tekintet nélkül a vágás célszerű sorrendjére vagy pedig alakjára, alkalmazták. Ennek következtében a kisebb-nagyobb mértékben átszállalt területeken sok tulérett öreg fa maradt hátra, s itt-ott változó mennyiségben luczfenyű serdény létesült. Az érintetlenül maradt őserdő-állabokban, a hol az összehalmozódott felesleges fakészlet maga idején ki nem használtathatott, bekövetkezett a tulérettség, ezután jöttek a széltörések, melyeknek következménye lőn a szú-rovar befészkelése.

Még a gácsországi erdőkezelés azon időszakban csakis vigályított, legnagyobb részét növekvésen kívül álló őserdőket, s csak itt-ott használható serdényt mutathat fel, azalatt a magyar erdőkben, rendszeres vágatások alkalmazása és okszerű erdőművelés mellett, természetes felújítás, szabályos korfokozat, a legfiatalabb kortól egészen a vágható korig erőteljes növényekkel és egészséges külsővel bíró tiszta elegyetlen luczfenyőállabok jöttek létre; az őserdő ellenben csak mint havasi véderdő, 100—120 ölnyi széles pásztákban, szolgált az alatta fekvő újbólított

állaboknak védelméül, a havasok hó- és kögörgetegek, úgy nemkülönben a szél rohamai ellen: túléltsége folytán azonban, nagyrészen bélkorhadt, törékeny és a szélrohamnak ellenállani képtelen. Ez okoknál fogva ezen véderdők, minthogy az erdő-pusztítóknak, jelesen pedig a szű-rovarnak, alkalmas tanyául szolgálnak, az alatta fekvő fiatal állabokra nézve inkább veszélyesek, mint védők.

A körösmezői és királymezői m. k. kincstári erdőknek ezen teljes és nagyhorderejű újbólitása, az ottani helyi viszonyok közt, az azokat birtokló államnak, a rendelkezésre állott eszközök gondos és köszönetet érdemlő felhasználásával sikerülhetett.

Az itteni igazgatósági közegek törekvése oda irányult, tiszta luczfenyő-állabokat nevelni, minthogy ezen fanem nem csak hogy a termőhelynek a legjobban felel meg, hanem mint tutajfa, az olesó só-szállítás céljára legjobb szállító-eszköznek bizonyult be.

Jelenleg a viziuton való só-szállítás, a vasut-létesülésnél megszűnt, és a luczfenyő a fenálló célszerűen berendezett faszállító-eszközök segélyével, mint tutajfa, fűrészrönkö, és különféle fa-gyártmány, illetőleg mint kereskedelmi cikk, a Tisza folyón a fában szegény vidékre usztatik.

A természetes felujtás tarvágás útján történik, megfelelő széles vágásokban, melyek a havasi véderdőtől egészen a völgyig terjednek; egy-uttal a betolakodott lombfák, nehogy uralomra vergődjenek, zsenge korukban gondosan kiirtatnak. A felujtási időszak 10 évre van megállapítva.

A jelenlegi forda alatt felnevelt luczfenyő-állabok $2-2\frac{1}{2}$ normal öl valódi növedéket mutatnak fel év- és holdanként.

A faszállítás, mint már említve volt, vizen történik 12 vizgát segélyével; van t. i. a körösmezői kerületben 7, a királymezőiben pedig 5, vizgát. A tutajozás okszerűen van berendezve,

és megfelelő költséggel a kincstár által mindég jókarban tartatik.

A fővölgyek egész hosszában a használható és a m. k. kincstár által jókarban fentartott utak előnyösen könnyítik a forgalmat.

A gácsországi erdőkben tapasztalható vizzás állapot, szemben a magyar erdők állapotával, nem hozható fel szemrehányásul a gácsországi magán-erdőbirtokosoknak, minthogy azok hasonló eredmények elérésére még az egész pénzhozam feláldozásával is képtelenek lennének.

A nádvornai és szolotvinai jószágigazgatóság a szakbizottság kívánságára erdőüzem tervét nem szolgáltathatta által.

II. A szú-rovar szétterjedésének indoka és jelenlegi állapota. A jószágigazgatóságok hivatalos jelentéseiből és a két ország politikai hatóságai által folytatott tárgyalásokból, valamint a közös bizottság szemléiből kitűnik, hogy a szú-rovar első jelentékeny rajzási helyét az 1868-ik év december havában dühöngött szélvihar okozta nagykiterjedésű széldöntések képezik. Ezen vihar a döntött fák fekvési irányából ítélve, délnyugatról jött, s a kőrösmezői kerületben közel 4000 a nádvornai uradalomban (Rafailován) körülbelül 1500, és az erdők többi részeiben kisebb szétszórt 10—50 holdig terjedő csoportokban összesen 500 hold erdőt tette tönkre.

A széltörések feldolgozása, a törzsek lehámozása, a kéreg és csucok elégetése, a kőrösmezői erdőkben még 1869—1870-ki években teljesített.

A nádvornai erdőkben elhúzódott ezen munka 1873-ig. A kőrösmezői kerületben a széltörések annyiival is könnyebben és gyorsabban dolgoztattak fel, minthogy azok közel voltak Kőrösmező községéhez, közel a tutajozható Fekete-Tiszához, és közel a munka erőhez, mely munka-erő azonban csakis jelentékeny pénzáldozattal volt beszerezhető, s a hol a

kinestári erdő-igazgatása vissza nem rettenve a rendkívüli nagyobb költségektől, az erdő jövőjét mindenkor szem előtt tartá. (Hogy a kőrösmezői széldöntvények és aszonzok értékesítése előmozdítottassék, építettett a tiszai erdőgondnokságban, az az a széldöntött állabok központjában, egy 3 kerettel és 2 körfürészszel ellátott gőzfűrész, az ott termett szálfa és fűrészárak lehető leggyorsabb letutajozhatása végett, az apsinetzi 16 millió köbláb vizet tartalmazó vízfogó.)

Ellenben a nádvornai és szolotvinai erdőkben széltörések nagyobbára csakis a fáradsággal megközelíthető őserdőben mutatkoztak, a hol a fának értékesítése nem képzelhető és a munka erővel megközelíteni nagy erőmegfeszítéssel jár, s azonfelül ezen erdők 1868-ik évtől kétszeres birtokos cserét értek meg, mely csere épen nem előnyösen hatott a szú-rovar meggátlását, s illetőleg kipusztítását célzó munkálatokra; hozzájárulván még azon körülmény, hogy az említett magyar erdők erőteljesen és kitűnően újbólitott, a gácsországiak pedig tulérett, vagy tulérettséghez közelálló erdőkből állanak.

Ezen körülmények kifolyása lőn az, hogy a magyar erdőkben, daczára annak, hogy itt a széldöntési terület aránylag háromszor nagyobb, legfeljebb $\frac{1}{10}$ -ed rész ment kárba, s nem használtatott fel a fatömegből, míg a gácsországi erdőkben aránylag hasonlíthatlanul nagyobb tömeg esett a szú-rovarnak áldozatul.

A kőrösmezői kerületben a szél által döntött fatömeg mintegy 700.000 drb szálfa teszen. (Ezen összegbe nincs betudva majd ugyanannyi darab gyenge szálfa, mely csak apró anyagokra volt felhasználható.)

A nádvornai uradalom által feldolgoztatott széltörés és a rovartól megszállott fatömeg 300.000 drb szálfa terjedt.

A rovarfalás következtében kiaszott állabok leginkább széltörések szomszédságában találhatók, innen azután a szú-rovarok

1872. és 1873. években megszorodva oly annyira elterjedtek, hogy most az erdő minden részében kisebb-nagyobb 10—200 drb aszott luczfenyő csoportokban jönnek elő, még pedig tulnyomólag a 70 évnél öregebb állaboknál, s különösen a tulérett fával bővelkedő őserdőkben, minélfogva a Kárpátokon inneri havasi véderdők majdnem kizárólag a szú-rovar által megtámadt fát mutatnak fel.

A szú-rovar kifejlődésének mostani állapotáról, a bizottsági vizsgálatnak különleg feljegyzett eredményei a következők:

1-ör A körösmezői és nádvornai erdőkben, az illető igazgatóságok által döntetett 56.400, illetőleg 68.600, tehát összesen 125.000 cselfa rovarfiasítással ellepve találtatott, ugy, hogy egy négyzetláb kéregterületén egészen 100 anya rovarmenet is látható.

Számra nézve uralkodó a betűző szú (*bostrichus typographus*) a *chalcographus* társaságában, helyenként található b. *bidens* és ritkán b. *lineatus*. A szaporodás egy és ugyanazon álabban, sőt gyakran ugyanazon fában is a kifejlődés legváltozatosabb stadiaiban, az első befurástól kezdve, egész az alcák tökéletes kifejlődéséig jön elő. Az utóbbi időben helyenként az alcák bábbá való átváltoztatásának nyomai voltak észrevehetők.

2-or Ugyanilyenek voltak a szél és a községi lakosok által döntött törzsek valamennyije, és nemkülönben valamennyi az ottani (gácsroni) községek lakói által megkérgezés, gyűrűzés, vagy levágások által megsértett álló fák, melyek álló cselfáknak tekinthetők.

3-or A csclfák mellett a bizottság által helyenként döntetett, látszólag egészen egészséges, friss, zöld luczfenyő-törzsek a szú-rovar által legtöbb esetben a törzs közepétől felfelé erősen megtámadva találtattak.

4-er Végre a körösmezői és királymezői m. k. kincstári területeken előforduló terjedelmes mindenféle fokozatu szépen

ujbólított luczfenyő állabokkal bíró Dozsina, Plaiszka, Bertyan-ka és Turbaczil völgyekben helyenként döntött fákon, vagy lekérgezés által tett kísérletekből a szú-rovarnak a fába való befészkelése szintén bizonyult.

Mindezen jelenségek a közös szakbizottságnak okot nyújtottak abbeli aggodalomra, miszerint a szú-rovar ez évben való elterjedése által a nádvornai és szolotvinai erdők legszebb állabai, továbbá a magyar havasi véderdők szomorú végnek néznek elébe; de azonkívül alapos azon aggodalom is, hogy a magyarhoni újbólított szép luczfenyő állabok az őket fenyegető veszélynek szintén áldozatul eshetnek.

Végül a szakbizottság azon komoly meggyőződésnek ad kifejezést, miszerint az eddig fogamatba vett óvintézkedések, feltéve egy bekövetkezhető második rajzást, a veszély nagyságához képest, elégtelennek tekinthetők.

III. A szú-rovar kiirtására czélzó óvintézkedések előadása. Az ezen évben teendő óvintézkedések lényegök szerint 3 pontozatban összefoglalhatók:

1-ör Uj cselfák döntése és kérgezése, még pedig: a nádvornai uradalomban 84.000 darab, a szolotvinai uradalomban 20.000 darab, a körösmezői m. k. kerületben 19.000 darab, a királymezői m. k. kerületben 16.000 darab; továbbá törzsek kérgének elégetése, valamint a nádvornai uradalomban már ledöntött, de (f. é. július 13-ig) még le nem kérgezett 32.000 drb cselfa lekérgezendő s kérge elégetendő. Ugyan ez eljárás alá veendő a megsértett, meggyűrűzött és a ledöntésre szánt lucztörzsek is.

2-or. Az erdők szigorú megfigyelése és a veresló, t. i. a rovertámadás által kiaszott és gyanús színű törzsek megjelölése.

3-or. Ezen törzsek döntése, kérgezése és a kéreg, a galyak és csucs részek elégetése.

Ezen teendőknek a tudvalévő erdőkben leendő véghezvitelére a bizottság szükségesnek tartja, hogy az egész erdő-terület három munkaterületre osztassék fel.

1-ör. A magasabban fekvő határhegység képezze az első munkaterületet, mely közös magyar- és gácsországi erdőterületnek nevezhető. Ezen munkaterület magában foglalja Magyarhonban Plaiszka, Turbát, Tiscsora és Lazescsina völgyeket, egészen a hoverlai havasig. Gácsországban pedig a ráfailovai, jábloniczai, szalatruki, douzsineczai és vorochtai pagonyokat.

2-or. A 2-ik és 3-ik munkaterület magában foglalja az illető országokban az 1-ső munkaterületen kívül fekvő és még meg nem nevezett területeket, melyek dél felé kizárólag magyar-, és éjszak felé kizárólag gácsországi munkakerületeket képeznek.

A magyarországi (2-ik) kerületbe esik az 1-ső kerületen kívül fekvő kőrös- és királymezei összes többi erdőterület. Gácsországba magában foglalja ezen (3-ik) munkaterület a nádvornai uradalomból az első kerületből fenmaradott részt és az egész szolotvinai erdőtestet.

Az első munkakerületben a főfelügyeletet a m. k. és cs. k. lajtántuli földművelési ministeriumok által közösen kinevezett erdőbiztos veszi által.

Az egyes országok (2-ik és 3-ik) munkakerületében a fő-felügyelettel Magyarhonban a mármaros-szigeti m. k. bányai igazgatóság által, Gácsországban a helytartóság részéről kinevezett erdőbiztosok bizatnak meg.

Ezen nagy, egyenként mintegy 100.000 holdat tartalmazó munkakerületek alfelosztásának az egyes gazdasági pagonyok területei veendőek. Ezen pagonyok mindegyikében az illető igazgatói hatóság által a munka keresztülvitelére s vezetésre szükséges személyzet rendeltetik ki.

A szakbizottság nézete szerint a munkavezetés eszköz-lendő :

1-ör. A magyar és osztrák ministerium; 2-or. A gácsországi helytartóság. 3-or. A kerületi kapitányságok Nádornán és Bohorodzában. 4-er A közös erdőbiztos. 5-ör. A két külön országbeli erdőbiztos. 6-or. A 3 jószágigazgatóság és 7-er az ezek kebeléből a munka vezetésével megbízott erdészeti tisztviselők által.

A szakbizottság által a munka kezdetére megállapított cselfavágás és munkaterv a megkezdett munkának folytatására nézve irányadó szabálynak tekintendő.

Az erdőbiztosoknak jogában áll ezen munkatervet a munka haladásához s a szű-rovar megtámadásainak előre nem látható eseteihez, vagy pedig bármely más, a munka menetére befolyást gyakorló körülményekhez képest változtatni s kibővíteni.

Ezen munkaterv, melynek egyik másolata a jószágigazgatóságoknak és egy az említett kapitányságoknak kiszolgáltatik, az erdőbiztosok által megtartandó, mely terv célja a munka folyamat helyes irányba terelni, és a munkát végrehajtó személyzetet egyetértésben tartani, s e mellett az általános tevékenységnek alapját képezni.

Ezen szervezésnek végrehajtására a cél hathatósabb elérése céljából még a következő szolgálati szabályzat találtatott szükségesnek:

1-ör. A rovarirtási munka vezetésével megbízott pagony-erdészek saját igazgatóságuknak közvetlen vannak alárendelve.

2-or. Az igazgatóságok köteleztetnek ezen közegeket az irtási munkálatokon kívül egyéb szolgálatokra fel nem használni. A pagony-közegeknek kötelességében áll, minden szombaton a munka állásáról kimerítő jelentést tenni az erdőbiztosnak, és egyuttal a jövő heti munka szándékolt menetét megjelölni.

Ezen közegek tevékenysége a már említett 3 munkarészre szorítkozik.

3-or. Az erdőbiztosok kerületeikben a munka menetének felügyeletét gyakorolják, meggyőződést szereznek a munka

időleges keresztülviteléről, továbbá az állabok kiszáradásának jelenségeiről, folytonosan szerzendő tudomás alapján pontos jegyzéket vezetnek.

4-er. Az erdőbiztosok — ha ezen életbevágó munkálat előmozdítása érdekében szükséges — a magas ministeriumok útján hatnak — a galicziai helytartóságra, és ez által az illető két politikai hatóságra, magyar részéről pedig a m. k. ministerium által a szigeti m. kir. bányaigazgatóságra, az illető jószágigazgatóságokra és ez utóbbi által az alárendelt erdészeti közegekre.

Ennélfogva az erdőbiztos, a mennyiszer szükséges, gyors elintézés céljából — magától érthetőleg legislegelőbb a leghamarább segélyt nyújtó hatóságot keresi meg — működéshez támogatást kérendő.

5-ör. Az erdőbiztosok minden 14-ik napon a munka folyamáról a galicziai helytartóságnak és illetőleg a szigeti magyar királyi bányaigazgatóságnak jelentést tesznek, és ezen jelentés másolatát a kerületi kapitányságoknak és a gácsországi két jószágigazgatóságnak általános egyetértés érdekében kézbesítik.

6-or. Az erdőbiztosok mindegyikének szüksége van egy segédmunkásra, a hol lehet, biztos hajlékra és élelmezésre.

A bizottság által vázolt, a legszebb fenyveseket megsemmisítésével fenyegető veszedelem, mely által az erdőjövodelmi forrás évek egész során kiapadhat; azon veszedelem mely a szű-rovar akadály nélküli terjedésével a szomszéd erdőket fenyegeti; azon nemzetgazdászati szempont, mely az általános jólétet célozza, és mindazon következmények, melyek égálji és talaji viszonyainkra a szigorú óvintézkedések elmulasztása esetén hátrányos befolyással lesznek, megkövetelik, hogy: a gácsroni községek és a kisebb erdőbirtokosok erdővédelmökben tanusított közönyösségükből a foganatosítandó óvintézkedésre erélyes kézzel rászoríttassanak.

A szakbizottság véleménye szerint a nádvornai és szolotvinai igazgatóság által kinevezett erdészeti közegeknek teljes jogukban álljon, a pagonyuk határain belül fekvő községi és kisebb magán-birtokosok erdeiben, a legelőkön és réteken található a szú-rovar által megtámadt, meggyűrűzött és a marhaállomány számára kerítéseknek döntött törzseket minden további kérdezősködés nélkül ledöntetni, lekérgeztetni, s a hulladékfát s a kérget elégettetni, a mint ez az erdőbiztos által kitűzött és a kerületi kapitányság által közhirrre tett ezen munkákra szabott határidő alatt a tulajdonosok által nem teljesítettett.

Az erdőbiztos határozza meg az ilyen erdőkben döntendő cselfák számát. Az ebbeli munkabér szükség esetén törvényes végrehajtás útján szedetik be. — Ezen intézkedés Magyarországra nem vonatkozik, minthogy a kőrösmezői és királymezői erdőkerületekben sem községek, sem magán-birtokosok tulajdonát képező erdő nem létezik.

IV. Költségvetés a szú-rovar elpusztításáról.
Az előleges számítás szerint egyelőre döntendő cselfák száma:

a nádvornai uradalomban	84.000	darab,
ehhez még kérgezendő és elégetendő .	32.000	„
összesen .	116.000	darab,
a szolotvinai uradalomban	20.000	„
a kőrösmezői m. k. kerületben . .	19.000	„
a királymezői „ „ „ . .	16.000	„
összesen .	171.000	darab.

A szakbizottság által a Kárpátokon túl és inneni vidéken a munkabérrel szerzett tapasztalatok öszhangzók a nádvornai igazgatóság hasonló adataival; ezek szerint egy munkás folyó évben augusztus 1-től október végéig képes naponta 5 drb lucztörzset dönteni, kérgezni, galyát, csucsát és kergét elégetni, még pedig 1 drb törzset 20 krajczárral fizetve.

Ezek folytán a munkabér a következő összegre rug.

Nádvorna	116.000	törzs	20	kr	.	.	23.200	frt.
Szlotvina	20.000	"	"	"	.	.	4.000	"
Körösmező	19.000	"	"	"	.	.	3.800	"
Királymező	16.000	"	"	"	.	.	3.200	"

Összesen . . 34.200 frt.

Azonkívül a nádvornai uradalmi igazgatóság értesítése szerint a munka-felügyeleti költség törzsenként 5 kr-ra tétetik, tehát összesen 5800 frtra augusztus 1-től október végéig tartó időközre, tapasztalat szerint, mintegy 60 munkanap, tehát a fentebb kimutatott munka keresztülvitelére :

$$\text{Nádvornán } \frac{116000}{5} : 60 = 308,$$

$$\text{Szlotvinán } \frac{20000}{5} : 60 = 66,$$

$$\text{Körösmezőn } \frac{19000}{5} : 60 = 63,$$

$$\text{Királymezőn } \frac{16000}{5} : 60 = 52 \text{ munkás szükséges naponta}$$

a csalfák körüli munkához.

Ezen költségben azonban nem foglaltatnak benn azon luczfenyő törzsek, melyek még jelenleg egészségesek és friss, zöld színűnek birnak, de előreláthatólag még az év folytán a rovarfalásnak áldozatul fognak esni, és melyeknek döntése, kérgezése és a kéreg elégetése későbbben szükséges leend. Ezek száma jelenleg megközelítőleg sem becsülhető meg, s csakis 3 hónap folyama alatt a felállítandó erdőbiztosok által állapítandó meg.

A nádvornai uradalmi igazgatóság emlékiratában felhozott azon lehetetlenség, mely szerint naponta 150 munkásnál többet ki nem állithat, annyival is inkább alapos, minthogy a vidék gyér népessége mellett az augusztus hó 1-től október végéig tartó időközben a mezei munka s az aratás sok munkás kezét foglalkoztat. Ezen körülmény folytán a szakbizottság a már

hangsúlyozott okok miatt erélyes, gyors és teljes erővel fogatnatosítandó óvintézkedések keresztülvitelére csakis egy módot talál, t. i. állandó, minden verseny befolyásától ment munka-erőt szerezni. A szakbizottság ilyen munka-erőt csakis egy 300 főből álló munkás csapat összeállításában vél elérhetni, és pedig lehetőleg a most szolgálatban álló ama cs. k. ezredek embereiből, a kik a sztaniszlói, kolomeai, és sztryei sorozó kerületekből besoroztattak, minthogy csakis ezen ezredekben találhatók a magas hegyi munkához értő egyének.

A katonáknak mostani zsoldjukon kívül kilátásba helyezendő 1 frt (5 törzs à 20 kr) napi kereset, és egy így alakítandó munkás csapat lehetőségessé tenné a nádvornai és szolotvinai erdőkben (a m. kir. erdőigazgatóság elegendő saját munka-erővel rendelkezik) a szú-rovar kiirtását erélylyel és gyorsan eszközölni, buzdítva még azon öntudat által is, hogy a haza javára való gyors és hathatós segédkeznyújtás által annak háláját is kiérdemli.

Minthogy a megtámadott terjedelmes erdőtestet fenyegető adóképtelenség főokát elemi csapásokban, széldöntésekben leli, minthogy továbbá ezen erdőtestek a nevezett országoknak főképp égalji viszonyaira lényeges befolyásuk, s az illető rovarirtások magán-birtokosoknak semmiféle hasznot nem hajtanak: alapos reménye van a bizottságnak, hogy kárvallott birtokosok az állam részéről hathatós anyagi támogatásban részesülendnek.

A szakbizottság figyelmeztet végül a Lomnicza völgyben, a királymezői Kepula és Velike nevű havas bejárása alkalmával észlelt jelentékeny rovarpusztításra is, és szükségesnek jelzi az ezen völgyben fekvő erdőket is gondos átvizsgálás alá venni.

Rahon, 1874. évi július 26-án.

Id. Csaszkcóczy Mihály,

m. k. erdőmester és szakbizottsági tag.